

De Duitse deelnemer Sonja Ludwig heeft veel gehad aan de gratis taalllessen in de Centrale Bibliotheek. | Foto: DHC/Elise Fluitt

Taal in de bibliotheek

‘Echt alle niveaus komen langs’

Initiatieven om laagletterdheid tegen te gaan zijn er genoeg in Den Haag. Vrijwilligers zien dat ze werken. Toch kan een kwart van de Hagenaars zich niet redden in het Nederlands.

Door Tjimen van den Born

Dat Sonja Ludwig (51) zomaar een heel gesprek in het Nederlands zou voeren, had ze twee jaar geleden ook niet verwacht. Begin 2020 sprak ze de taal nauwelijks, nu gaat het meeste in volzinnen. “Het maakt echt alles makkelijker,” vertelt de Duitse Ludwig. “Ik kan de jongen in de supermarkt verstaan, ik weet wat mensen op straat zeggen. En dat geeft me veel zelfvertrouwen.”

Het is nog betrekkelijk rustig als Ludwig aanschuift in een zaaltje op de vijfde verdieping van de Centrale Bibliotheek. Daar staat een editie van ‘Taal in de bibliotheek’ op het punt van beginnen, een programma dat in samenwerking met lesorganisatie ‘Taal aan Zee’ gesprekspartners aanbiedt voor mensen die buiten Nederlands willen leren. Even voor 13.30 uur zijn de meeste tafeltjes leeg. Maar een reden tot zorg is dat niet, vertelt programmaleider Baasvaardigheden Yolanda Meijer (62). “Het gaat eigenlijk altijd zo: vlak voor het begint, is er nog bijna niemand, uiteindelijk moeten er vaak extra stoelen komen omdat er zo veel mensen zijn.”

De mensen die op ‘Taal in de bibliotheek’ afkomen, zijn of waren laagletterd. Een kwalificatie die officieel geldt tot en met niveau A2. Wie Bi haalt – en dan kun je een behoorlijk ge-

sprek voeren – is van het stempel af. “Het is belangrijk om te vermelden dat laagletterdheid en analfabetisme niet hetzelfde zijn,” zegt Meijer. “Iemand die laagletterd is, kan zich niet redden in het Nederlands, een analfabeet kan überhaupt niet lezen en schrijven, maar is daarmee ook laagletterd.”

Het aandeel laagletterden komt in Den Haag uit op 24 procent van de volwassen bevolking. Dat is het dubbele van het landelijke percentage. De Haagse situatie is het ergst in Laak, waar de helft van de bevolking zich niet kan redden in het Nederlands.

Actieplan

En dat is problematisch. Om wat aan de grote achterstanden te doen zijn er programma’s vanuit de gemeente zoals de Taalnota uit 2021, een actieplan om laagletterdheid aan te pakken of de Taalkeren, een samenwerking van Haagse organisaties om laagletterdheid te bestrijden), de bibliotheek en ook commerciële partijen. In het nieuwe coalitieakkoord staat dat er in de periode tot 2026 oplopend tot 4,5 miljoen euro per jaar wordt geïnvesteerd om de situatie te verbeteren. En de bibliotheek start vanaf november met ‘Heel Den Haag Leest’, een offensief om vroeg het leesplezier bij kinderen aan te wakkeren.

‘Taal in de bibliotheek’ is vooral een aanvulling

op bestaande lesoprites. Wie lezen of schrijven wil oefenen, kan ergens anders terecht, bij het programma op de vijfde verdieping wordt alleen het spreken geoefend. Mensen kunnen komen wanneer ze willen en het is gratis, vertelt Meijer. “Fanatiekelingen zijn er twee, drie keer per week. Dat kan omdat het ook in de wijkbibliotheken wordt georganiseerd. Dus als iemand niet op dinsdagavond kan, kan het ergens anders wel op woensdagmorgen.”

Daardoor is ‘Taal in de bibliotheek’ populair, zegt vrijwilliger Alphons van Meijgaarden (73), terwijl het zaaltje zich langzaam maar zeker vult. “Echt alle niveaus komen langs,” ver-

‘Iemand die laagletterd is, kan zich niet redden in het Nederlands’

telt hij. “Van A0 of A1, dat is niet veel meer dan goedemorgen of goedenavond, tot mensen die B2 spreken. Dan kun je gewoon een goed gesprek voeren.”

Noodzakelijk

Van Meijgaarden vertelt dat de groep laagletterden die op ‘Taal in de bibliotheek’ afkomt

grofweg in tweeën valt te delen: mensen die het Nederlands uit interesse willen leren maar het niet per se nodig hebben, en mensen voor wie het leren van de taal noodzakelijk is. Bijvoorbeeld om een brief van de Belastingdienst te kunnen ontcijferen. Denk bij die eerste groep aan hoogopgeleide expats, bij die laatste aan arbeidsmigranten. “Zij kunnen zonder beheersing van het Nederlands niet aanhaken in de samenleving,” zegt Van Meijgaarden. “De expats redden zich wel; ze komen hier eerder uit interesse.”

Ben onwenselijke situatie, het hoge percentage laagletterden, vinden ook de vrijwilligers in de bibliotheek. Toch denken Meijer en Van Meijgaarden dat Den Haag voldoende doet om het probleem tegen te gaan. “Maar het is ontzettend moeilijk,” zegt Van Meijgaarden. Bij de NITZ’ers – mensen die Nederlands als tweede taal leren – en al helemaal bij de NITZ’ers: zij spreken Nederlands als eerste taal, maar kunnen niet (goed) lezen of schrijven. “Er is heel slecht zicht op die groep en het is een enorm taboe voor die mensen. Uir schaamte zoeken ze vaak geen hulp,” vertelt Meijer. “Bij ons komen ze ook niet langs. Daarvalt echt nog een wereld te winnen.”

Die wereld heeft de Duitssprekende en -schrijvende Ludwig persoonlijk al bijna gewonnen. Op de dag van de taallessen doet ze haar examen Bi, na een lestraject bij ROC Mondriaan en de aanvullende oefenuurtes in de bibliotheek. Haalt ze dat, dan kan ze bij een bedrijf in Nederland aan het werk. “Of ik dan nog bij ‘Taal in de bibliotheek’ terugkom, weet ik niet,” zegt ze. “Praten met collega’s kan het denk ik goed vervangen. Maar ik heb er heel veel aan gehad.”